
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆԸ

ԱԾԽԱՏԱՆՔԻ ԿՈՉ

ՑՊԱՐԱՆ «ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ»

ՄՆՊ
-ԳԱԶԻՐԷ-

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆԸ

ԱԾԽԱՏԱՆՔԻ ԿՈՉ

ՏՊԱՐԱՆ «ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ»

ԳԱԶԻՐԷ

1932

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆԸ

ԱՅԽԱՏԱՆՔԻ ԿՈՉ

Գահիրէի Հայ Ժողովրդային Միութիւնը, վերջերս նոր տարրերով զօրացած, նկատի առնելով հայ դաշութներու ազգային կեանքին հրամայական պահանջները, հարկ դասեց ընդլայնել ու վերակազմել իր ծրագիրը — կանոնադիրը :

Անոր ծրագիրը մեծ նպատակներ չի հետապնդեր :

Ան իր կազմակերպական ոգիին մէջ կուտակցական բնոյթ չի դնէր :

Ան մեր ժողովուրդին մէջ դաւանական հատուածներու գոյութիւնը երբեք արգելք մը չի համարեր՝ անոնց շուագոյն ուժերը՝ կրօնական հարցերը բացառելով՝ ազգային ներուժ աշխատանքի լծելու :

Ան մեր դաշութներուն մէջ գործող կուսակցութեանց հանդէպ ոչ միայն ժխտական դիրք չի բռնէր,

այլ գերաբաց կ'ընդունի ամէնքին հետ գործակցութիւն՝ ոչ - քաղաքական գետնի վրայ :

Ան ոեւէ ընկերային վարդապետութեան չի յարիր եւ քաղաքականութեամբ չզբաղիր :

Հայ Ժողովրդային Միութեան անուան մէջ իսկ խտացած կը տեսնուի իր կոչումը, որ է՝ ազգային, հոգեկան ու բարոյական միութիւն մը ստեղծել արտասամանի ցիրուցան հայ զանգուածներուն միջեւ, կազմակերպելով ոչ - կուսակցական տարրերը, և իր նրպասելին շուրջ արդիւնագործ աշխատանքի լծելով անխտիր ամէն գործի գալիք ուժ :

Հայ Ժողովրդային Միութիւնը, ուրեմն, կը ձգտի մէկ նպատակի միայն, որ է՝ պահպանել մեր ցեղային գոյութեան հիմնական ազդակները կազմող Հայ Անճանիք. 'Գարոցն ու Գրականութիւնը, եւ Յեկեղեցին :

Ընտանիքը՝ — անվթար պահելով մեր յարկերուն տոհմիկ նկարագիրն ու մեր բնաշխարհիկ աւանդութիւնները :

Գարոցը՝ — նիւթական և բարոյական ամէն հընարաւոր աջակցութեամբ, պայքարելով մասնաւորապէս օտար նախակրթութեան դէմ, զօրավիգ ըլլալով՝ արտասամանի հայ բարձրագոյն վարժարաններու, դրական, հրատարակչական լուրջ ձեռնարկներու, և մայրենի լեզուին յարստեմանը՝ նոր սերունդին մէջ :

Եկեղեցին՝ — իբր գերագոյն ազդակը մեր ցեղային նկարագրին պահպանման, և իբր մշտավառ ներշնչարանը հաւատքի ու բարձրագոյն բարոյականի :

Հետեւաբար, Հ. Ժ. Միութիւնը մէկ պայքար միայն ունի մղելիք, — պայքար՝ ապագայնացման դէմ, որ վերջերս, առհասարակ մեր բոլոր գաղութներուն

մէջ, վրդովիչ ծաւալ մը ստացած է, սպառնալով նոյն խոկ մեր ցեղային գոյութեան: Այս ահաւոր աղետին հակադդեւու համար Հ. Ժ. Միութիւնը կը ձգտի ամէն կերպով վառ պահել՝ մեր գաղութներուն մէջ ազգային ոգին, ինչպէս նաեւ անոնց սէրն ու շահագրգռութիւնը հանդէպ Մայր երկրին, մեր օժանդակութեան բաժինը բերելով անոր շինարարական ձեռնարկներուն:

Նկատելով, ստեղծ, որ ապագայնացումը մեր միջավայրերէն՝ միայն չէ որ կուգայ, այլ նաեւ ներքին ջլտոյիչ ու յոճախ անիմաստ պառակտումներէ, ինչպէս նաեւ հոյ գաղութներու մէջ հոգեկան, մտաւարական ու բարոյական համապարփակ միութեան մը պակասէն մոռաւանդ, Հ. Ժ. Միութիւնը տրամաբանօրէն կը յանգի իր ծրագիրը որդեգրող բազմաթիւ ֆոյ հասնածներու կազմութեան, որուն, քնակաւորէն, պէտք է որ հետեւի ամենուստ բողձացում չԱՄԱԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ մը տեսլծումը:

Իրողութիւն է որ՝ մէկ կողմէն միջավայրերու եղծող, կշմնող տարերքը, միւս կողմէն եղբայրամերժ մարանչուններու բացած վէրքերը, և ամէն կողմէ զանգուածային բարոյալքում և մահաթմբի բնատրեւրութիւն դէպի՝ կորուստ կ'առաջնորդեն մեր գաղութները: Ժամանակ է, ուրիմ, որ գիտակցինք մեր կացութեան ահաւորութեանը, և ազգային հաւաքական կամքին յետին թափովը խոշոր վերջակէտ մը դնենք՝ որքան սպառնական նոյնքան անպատուարեր այս դրութեան: Քամանակ է որ մեր թանկագին ուժերը ինչպէս կազմաւորուծիչ պայքարներէ, և տրամադրենք զանոնք փրկարար աշխատանքին, այսինքն՝ ապագայնացման գէժ մղուելիք պայքարին, փրկել՝ և հայրենի գանձին

ապահովել կարենալու համար աւելի քան վեց հարիւր հազարնոց անգին կեանքերու բռնակ մը :

Հայ ժող. Միութիւնը, համագործակցութեան նոյն ոգիէն ներշնչուած, խոհական կը գտնէ համեմատական դրութեան կիրարկումը՝ իւրաքանչիւր գաղութի երեսփոխանական (թեմական) ժողովի ընտրութեան՝ և անկէ բխող մարմիններու նշանակումին մէջ, որպէս զի րանսիսի բոլոր հոսանքներուն հնարաւորութիւն բնօրինակի տեղական ազգային գործերը միասնաբար վարելու, և առողջ համեմատութեան կազմութիւն օրինակը տալու վերին:

Մատուոյ անցեալը հոյակապ փաստ մը ունի արձանագրած ի պատիւ հայ գաղութներուն, որոնք, պատմական վայրկեանի մը պահանջին տուեալ, գիտցան իրենց ներքին պայքարներէն ու կուսակցական նախասիրութիւններէն հրաժարիլ ու եղբայրաբար ամփոփուիլ Հայ Ազգային Միութեան դրօշին ներքեւ: Կ'ընդունինք թէ այն սխրալի շարժումին ծնունդ և սնունդ տուող մեծ գաղափարական մը կար անդին... բայց ո՞վ է ան որ պիտի համարձակէր պնդել թէ՛ կորստամբձ վեց հարիւր հազարնոց բազմութեան մը փրկութիւնը արհամարհելի գաղափարական մըն է... — Ո՛չ ոք, անշուշտ: Հետեւաբար, անկարելին չէ որ կը պահանջենք: Որքան թէլադրական կը գտնենք պ. Փուսնաբաշի պատգամը թէ՛ «Կուսակցութիւնները եղած են ո՛չ քի պայքարելու նպատակաւ միայն, այլ գործունեութեան մեջ զիրար հակակշռելու նամար:», — Տեղական ազգային գործերու մատակարարութիւն և ազգազգայնացումի դէմ կազմակերպուած աշխատանք— ահա երկու յուսթի մարզեր՝ ուր կրնան ու պարտին

հայ կուսակցութիւնները քերել իրենց գործակցութիւնը : Ասոր հակառակ կեցուածք մը պերճախօս հռետորութիւն պիտի ըլլար՝ հիւժիւ պայքարներու յուսալքութեամբն՝ և իրենց բոխտին լքուած բազմութիւններու անգարմանելի կորուստին :

Վերեւ յայտարարեցինք թէ՝ Հ. Ժ. Միութիւնը տեւէ ընկերային վարդապետութեան չի յարիր և քաղաքականութեամբ չզբաղիր : Ան հայը հայ պահելէն դուրս ուրիշ բանով չի հետաքրքրուիր : Մանաւանդ որ մեր գաղութներուն մէջ գոյութիւն ունեցող կուսակցութիւնները ինքզինքնին ընկերային և քաղաքական գործերու համար կազմուած յայտարարելով՝ փոստօրէն մեզի և մեզի պէս մտածողներուն թողած կ'ըլլան՝ տրտառահմանի մէջ մեր ցեղային գոյութեան գլխաւոր ամբողջութեան պահպանութեան նախաձեռնութիւնը, այդ գործին վերապահելով, անշուշտ, իրենց խթանող և մանաւանդ ուղակցութիւնը :

Այսպէս, ուրեմն, Հ. Ժ. Միութիւնը իր նպատակին տնվարան և տնտեսութեան իրագործումին համար կը ձգտի միութեան գիծ մը և աշխատակցութեան գործօն մը դառնալ ազգային բոլոր արժէքներուն միջեւ անխտիր, հաւաքական ճիգերով պահպանելու և զարգացնելու համար մեր ցեղային գոյութեան երեք աւագ յենարանները, — հայ ընտանիքը, հայ մշակոյթը և հայ եկեղեցին :

Ահա այս չքեղ Աշխատանքին պէտք է որ տնվարան լծուին մանաւանդ « չեզոք », յորջորջուող մեր ազգայինները : Եթէ մինչեւ ցարդ « չեզոքութիւնը » « տնդաշուութեան », « տնկախ համոզումի », « կուսակցական պայքարէ խորշանքի » պատրուակներով « տրդարու-

հալի» էր, այսուհետեւ դատապարտելի պիտի ըլլայ
ամէն խղճամիտ հայու աչքին՝ երբ սեւէ չեզոք անհատ
կամ հաւաքականութիւն զիջանի հեռու մնալ՝ այսքան
անուարկելիօրէն կենսական նպատակի մը ձգտող մեր
Միութենէն։ Որովհետեւ Հ. Ժ. Միութեան Աշխա-
տանքի հրուէքը տեսակ մը բարոյական զօրակոչ է՝ ոչ—
կուսակցական ստուոր բազմութիւններու ուղղութեամբ,
որպէս զի անխափր ամէն հայ անհատ, — ըլլայ այլ,
ըլլայ կին — կամ հայ գողութիւն, — ըլլայ մեծ, ըլլայ
պզտիկ — իր սրոյ գիրքին ու գերին մէջ գտնուի՝
ապագայնացման դէմ մղուելիք մեծ պայքարի ըն-
թացքին։ Թոյլ մի՛ տաք, ուրեմն, որ չէզոքութիւնը
գասալքութիւն ճանչցուի. Թոյլ մի՛ տաք մանտանդ
որ՝ այդ անփառունակ իրականութիւնը շարունակէ
յուրերթացնել իր անիմաստ, ամօթալի, ապառքող ու
վտանգաւոր գոյութիւնը։ Տաք ճակատամարտի համա-
զօր բռնն աշխատանք կը հարկադրուի անխափր ա-
մէն հայու, առաւելապէս՝ մինչեւ օրս անկողմակերպ և
անգործ մնացած զանգուածներու։ Փամանակի անողոք
իրողարձութիւններուն հետեւանքով երբ կորուստի
անդունդին եզրը հասած ենք, պատմութեան դատաս-
տանին առջեւ ո՛չ մէկ չէզոք հայ, ո՛չ մէկ կերպով չի
կրնար պրծիլ՝ անտարբեր մնացած ըլլալու ոճրա-
պարտութեան վճիռէն։

Եւ միթէ անկեղծութիւնը մեզ չի՞ հարկադրեր
խոստովանիլ՝ թէ մենք, ոչ-կուսակցականներս, արդէն
բաւականաչափ մեղաւոր ենք մեր հանրային կեանքի
ներկայ անբաղձալի վիճակին համար։ Մենք սովոր
ենք, ձեռնածուլ նստած, գիւրին գիւրին ամբաստանել
կուսակցութիւնները՝ իրենց այսինչ ընթացքին կամ

տյնինչ տայթաքուսին համար. բայց բնաւ չենք սն-
դրադառնար թէ՛ այս կոչութեան գլխաւոր պատու-
խանատուները մենք, ոչ-կուսակցականներս ենք :
Քանի որ ժողովուրդին ստուար մեծամասնութիւնը կը
կազմենք, պէտք էր որ մենք մեր սեփական ձայնը
ունենայինք, և ի պահանջել հարկին, հասանքներու
միջեւ հակակշռողի դերը կատարէինք : Այդ յերկնք,
պարտազանց գանուեցանք, անկազմ ու անկայմակերպ
մեայինք, ու բուսականացանք քննադատելով, խժժելով
և ողբեր հիւսելով գաղութանայութեան սղգային
կեանքի անմխիթար վիճակին վրայ :

Անա այս անխառնակ դիրքէն ազատելու համար
էր որ՝ տակէ ճիշդ վեց տարիներ առաջ, քանի մը դի-
տակից ոչ-կուսակցական ազգայիններ, Գահիրէի մէջ
հիմը դրին Հ. Ժ. Միութեան, որ, հակառակ իր սկզբ-
նապէս ծրագրած սահմանափակ գործունէութեան, ու-
նեցաւ նշանակելի յաջողութիւն :

Ա. Ան ստեղծեց ոչ-կուսակցական ժողովուրդին
ծոցէն Միութիւն մը, որ կոչուած է կենսագործ աշխա-
տանքի լծել անոր յարողները :

Բ. Ան, բոլոր հոսանքներէն կազմելով «Նուպուր-
եան Կրթատիրաց Միութիւն» մը, Հելիոպոլիսի Նու-
պարեան Ազգային Վարժարանը դրաւ բարեկարգ վի-
ճակի մը մէջ՝ ձեռամբ խառն քաբերէ կազմուած ժիւր
Հոգաբարձութեան մը :

Գ. Ան, Ազգ. Առաջնորդարանի շուրջ ստեղծեց
կենսունակ շահագրգռութիւն, կուսակցական նախապա-
շարունակէ անկախ հայեացքով քննադատելով թերի
կողմերը և ցոյց տալով դարմանը :

Դ. Ան, 1930ին, մասնակցելով Թեմական ժողովի պակասեալ անդամներուն ընտրութեանց, յաջողեցաւ մեր ազգ. գերագոյն մարմնոյն մէջ գործակցութիւն ստեղծել երբեմնի իրերամերժ եղբայրներու միջեւ: Եւ այս կազգութիւն իրականութիւնը պերճախօս ապացոյցն եղաւ Հ. Ժ. Միութեան այն բուռն բազմանքին, որով ահ, իր հիմնուած օրէն սկսելով, ընտրութեանց համեմատական դուքիւնը կը ջատագովէր՝ կարենալ տպանշուելու համար բոլոր հոսանքներու մասնակցութիւնը մեր ազգ. գործերու մասակարարութեան մէջ:

Իսկ հիմա, որ Հ. Ժ. Միութիւնը, իրեն ժպտող յաջողութենէն մեծապէս խրախուսուած, ընդարձակած ու վերակազմած է իր ծրագիր-կանոնագիրը, բնական է որ տւելի լայնացած ականէ իր խռնայնութեամբ հորիզոնը, և տւելի խանդավառիչ՝ իր գործունէութեան տապարէզը:

Ամէն անոնք որ՝ հիմա բոլորուած են գերագոյնցօրէն խոստովանելի այս շարժումին շուրջ՝ կ'զգան թէ ինչ հսկայ ձեռնարկի մըն է որ կը մօտենան, և թէ առ այդ ո՛րքան անբաւարար են իրենց համեմատութեան: Անոնք ձեռնամուխ եղան այս նուիրտիան աշխատանքին նախ այն խոր համոզումով որ՝ իրենցինքն նման Միութեան մը կազմութիւնը իրական ու հրաւայական պէտքի մը ծնունդը պիտի ըլլար, արուած ըլլալով մեր գաղութներուն իրարմէ անտեղեակ, ցիրուցան վիճակը, և անոնց ազգային կեանքին սպառնացող ահաւոր վտանգը: Երկրորդ՝ գործին ընդարձակութեան առջեւ անոնք չընկերակցան, այլ յաւէտ խրախուսուած զգացին այն անսասան հաւատքով՝ զոր իրենց կը ներշնչէին՝ այս ժողովուրդին ապրելու աննկուն կամքը և անոր ընտանջա-

բար բերելիք խանդավառ մտանակցութիւնը այս փերեկարար աշխատանքին:

Հ. Փ. Միութեան մշակները այս ուղղութեամբ կազմակերպուած հաւաքական ճիգերու հեռանկարը չափազանց խրախուսիչ կը դանեն սնորհամար որ՝ լայնագոյն խաւերու մէջ տիրող վրդովիչ անտարբեկութեան տեղը պիտի գրաւէ կենսունակ գործունէութիւն մը, և եղբայրակից բայց իրերամերժ հոսանքներու մ'ջ և տիրող հակամարտութիւնը տեղի պիտի տայ՝ ազազգայնացման դէմ մղուելիք պայքայքին մէջ զինակցութեան և տեղական ազգային գործերու մատակարարութեան մէջ՝ համերաշխ գործակցութեան, դառն փորձով հաստատուած բլլալով որ՝ Ազգ. Առաջնորդարաններէ ներս կուսակցական մենատիրութիւնը վնասակար եղած է մեր տեղական ազգային շահերուն:

Արդ, մեր կոչը կ'ուղղենք «չէզոք» տնչութ անուան տակ ճանչցուած ստուարութիւ բողմութիւններու, որ նախ գիտակցին իրենց ցեղային գոյութեան սպառնացող ստոյգ վտանգին, և յետոյ՝ անվարան որոշեն՝ տոնական կորովով հրապարակ գալ, յարմարագոյն տարրերէ կազմել առժամեայ մարմին մը, և անմիջապէս յարարերութեան մօտել Միութեան հետ, խորհրդակցարար ճշդելու համար կազմակերպական նախաքայլերը: Յաւելուածական լուսարանութեանց համար մեզի գիտողներուն կը տրամադրենք մեր Ծրագիր-Կանոնագիրը և մեր փոքրիկ հրատարակութիւնները: Փախաքելի է որ ամէն տեղ, փոյթ չէ թէ սակաւաթիւ, սրտոտ հայեր յառաջ գան ու գործի ձեռնարկեն խկոյն եւեթ, նկատելով որ անգործ և աննպատակ սահող իւրաքանչիւր օր իրեն հետ խոշոր պատառ մը տանի մեր արդէն տ-

ժխտաբար՝ ազգային կեանքէն: Մեղք է այս ժողովուրդին, որ տեւելու ամէն իրաւունք ունի: Անոր մահը չփութացնենք մեր սեփական ձեռքերով: Անտարքերութիւնը և սպառնիչ վէճերը պէտք որ այլեւս իրենց տեղը զիջին բարեկար Աշխատանքի:

ՎԱՐՁԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Պահիրէ, 28 Մարտ, 1932

Հասցէ՝

Union Populaire Arménienne

B. P. 456

Le Caire (Egypte)

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

ՄԱՂՐԱՊԻ ՓՈՂՈՅ ԹԻԻ 9,

ՄԱՋԼՈՒՄ ՓԱՇԱՅԻ ՇԷՆՔ

SAHAG-MESROB PRESS
25, Sh. Tewfik, Cairo